

เสริมสร้างการค้นพบความต้องการในตัวเองและจิตวิญญาณความเป็นครู
ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ
ด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน
STRENGTHEN FINDING THE SELF-ESTEEM AND THE TEACHERS'
SPIRITUALITY OF ENGLISH PRE-SERVICE TEACHERS
THROUGH THE SCHOOL INTEGRATED LEARNING

อิสหิยาภรณ์ วรกิตตนนท์, อรรถสิทธิ์ เกษคิมบง, กฤตภาส วงศ์มา,
ปิติญา สุธีรพันธุ์ และ พรพิมล ศิวินา*

Issariyapond Woragittanont, Atthasit Ketkumbonk, Kritaphat Wongma,
Pitiya Sutheeraphan and Pornpimon Siwina*

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

Received: 12 May 2023

Revised: 29 May 2023

Accepted: 15 June 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการที่แท้จริงของการเรียนและจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ระดับ 0.93 และมีค่าความตรงอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ เฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.56$) ($S.D.=0.62$) เมื่อแยกรายด้าน พบว่า ด้านการศึกษาหน้าที่ครูก่อนฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียนอยู่ในระดับ

* Corresponding author: พรพิมล ศิวินา

E-mail: siwina22ppm@gmail.com

มากที่สุด ($\bar{X}=4.59$) (S.D.=0.60) รองลงมาด้านความเป็นครูอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$) (S.D.=0.63) และด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$) (S.D.=0.63) ตามลำดับ นักศึกษาในหลักสูตร จำนวน 139 คน ร้อยละ 96 ค้นพบความต้องการที่แท้จริงของตนเองในการศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อประกอบอาชีพครูในอนาคต นักศึกษายังกล่าวอีกว่า กิจกรรมการศึกษาหน้าที่ครูก่อนฝึกปฏิบัติวิชาชีพพระหว่างเรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน ทำให้ได้สัมผัสกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และการปฏิบัติงานในฐานะครูตั้งแต่ปีแรกของการเป็นนักศึกษา ประสบการณ์ที่ได้จากกิจกรรม ยังสามารถนำมาปรับใช้กับการเรียนในหลักสูตร และเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า กิจกรรมนี้ช่วยเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของตนเอง

คำสำคัญ: กระบวนการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน, การเห็นคุณค่าในตัวเอง, กิจกรรมการศึกษาหน้าที่ครูก่อนฝึกปฏิบัติวิชาชีพพระหว่างเรียน, จิตวิญญาณความเป็นครู, นักศึกษาครู

Abstract

The objectives of this research were to study the self-esteem and teachers' spirituality of English pre-service teachers in the Bachelor of Education Program in English. The sample consisted of 60 students selected by using systematic sampling. The research instruments were a questionnaire with the Cronbach's alpha reliability coefficient at 0.93. and the validity value between 0.67 and 1.00 and semi-structured interviews. The data were analyzed using descriptive statistics including percentage, frequency, mean, standard deviation and content analysis. The research findings revealed that the opinion about teachers' spirituality through the school integrated learning was determined overall at the highest level ($\bar{X}=4.56$) (S.D.=0.62). When it was divided into each part, the pre-practicum part was determined overall at the highest level ($\bar{X}=4.59$) (S.D. 0.60). The teacher professional part was determined overall at the highest level ($\bar{X}=4.58$) (S.D.=0.63), and the morality, ethics, and code of ethics of teaching profession was determined overall at the highest level

($\bar{X}$ =4.55) (S.D.=0.63) respectively. There were 139 students; 96% discovered their self-esteem and wanted to continually study in the program to pursue to work as a teacher in the future. They also said that the pre-practicum activities provided the exposure to real school environment, reflect in performing as a teacher since the first year of study, and give the experiences to adapt with the course of study. The sample strongly agreed that the pre-practicum activity helps to strengthen teachers' spirituality themselves.

Keywords: school integrated learning, self-esteem, pre-practicum activity, teachers' spirituality, pre-service teachers

บทนำ

จิตวิญญาณความเป็นครูเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบอาชีพครูหรือแม้กระทั่งนักศึกษาวิชาชีพครูทุกคนจะต้องมี เพราะถือเป็นคุณลักษณะสำคัญของครุมืออาชีพ โดยเฉพาะครูในศตวรรษที่ 21 จะต้องมิจิตวิญญาณความเป็นครูมากขึ้น กล่าวคือ ครูไม่ใช่แค่มีใจรักในการสอนเท่านั้น ยังต้องมีทักษะในการส่งเสริมให้นักเรียนรักในการเรียนรู้ และกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้ตลอดชีวิต จิตวิญญาณความเป็นครูถูกกำหนดไว้ในมาตรฐานวิชาชีพครู คำว่า จิตวิญญาณความเป็นครู หมายถึง การทำหน้าที่ด้วยใจซึ่งทำให้เกิดความรัก ความศรัทธา และความยึดมั่นในอุดมการณ์แห่งวิชาชีพ มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงาน เอาใจใส่ ดูแลและหวังดีต่อศิษย์ และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2558)

การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของครูเป็นสิ่งที่ครูทุกคนจะต้องประพฤติปฏิบัติ เมื่อศิษย์เกิดความรักและศรัทธาในตัวของคุณครูผู้นั้น ศิษย์จะประพฤติและปฏิบัติตามครูที่เขารักและศรัทธา (ฉัตรชัย หวังมีจมี และ งามอาจ นัยพัฒน์, 2560) มีคำกล่าวของเด็ก ๆ หลายคนซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของการประพฤติตนของครูที่ส่งผลต่อทัศนคติของผู้เรียน ยกตัวอย่างเช่น หนูไม่ชอบวิชาภาษาอังกฤษเพราะครูดุและสอนไม่เข้าใจ หรือในทางกลับกัน หนูชอบวิชาภาษาอังกฤษเพราะคุณครูใจดีและสอนสนุก ถ้ากล่าวถึงวิชาภาษาอังกฤษ นอกจากเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการสื่อสารกับผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ ภาษาอังกฤษยังเป็นหนึ่งในทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 อีกด้วย ฉะนั้น ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ

จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพราะจะต้องเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางภาษาอังกฤษ ทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ และรักในวิชาภาษาอังกฤษ

การที่จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษาอังกฤษ มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ และรักในวิชาภาษาอังกฤษ คนที่มีบทบาทสำคัญที่สุด ก็คือ ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งต้องเป็นผู้ที่พัฒนาตนเองให้มีความรู้และทักษะ ประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี เอาใจใส่ และหวังดีต่อศิษย์ และเป็นคนดีของสังคม ลักษณะดังกล่าวเรียกได้ว่าการปฏิบัติด้วย “จิตวิญญาณความเป็นครู” หากเกิดสิ่งนี้ในตัวตนของครูแล้ว จะนำไปสู่ความศรัทธาในวิชาชีพครูต่อไป (พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปญโญ และคณะ, 2562) แต่ก่อนที่จะทำให้นักเรียนเกิดสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวไปนั้น ครูหรือนักศึกษาครูผู้ที่จะไปเป็นครูในอนาคต จะต้องสำรวจตนเองเสียก่อนว่าตนเองมีสิ่งเหล่านั้นแล้วหรือ นักศึกษาครูที่ยังไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ย่อมเกิดความท้อแท้ในการเรียน ไม่มีจิตวิญญาณความเป็นครู หรือไม่รู้จักความต้องการที่แท้จริงของตนเองว่าอยากประกอบอาชีพครูหรือไม่ จะต้องประสบปัญหากับคำถามที่กล่าวไว้อย่างแน่นอน วิธีที่จะช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ คือ ต้องจัดกิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์เรียนรู้งานในหน้าที่ครู และได้สัมผัสกับชีวิตการทำงานจริงของครูในโรงเรียน ตั้งแต่เริ่มปีแรกของการศึกษา ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองในสถานการณ์จริงจนทำให้เกิดทักษะการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

แนวคิดที่นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แนวทางการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน เพื่อให้ นักศึกษาได้ค้นพบความต้องการที่แท้จริงของตนเองสำหรับการเรียนในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตและในการประกอบอาชีพครู และสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู ด้วยกิจกรรมการศึกษา หน้าที่ครูก่อนการฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้ (Woragittanont et al., 2019)

1. บทบาทของอาจารย์ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต โดยที่อาจารย์ในหลักสูตร มีหน้าที่วางแผนกิจกรรม การศึกษาหน้าที่ครูก่อนการฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน เช่น จัดประชุม ทำข้อตกลง และชี้แจงกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน ทำการประเมินและสะท้อนผลลัพธ์ กับผู้อำนวยการโรงเรียนและครูพี่เลี้ยง

2. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน คือ วางแผนจัดกิจกรรมกับอาจารย์และครูพี่เลี้ยง มอบหมายงานให้นักศึกษาครู แลกเปลี่ยนความรู้กับครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาครู และสะท้อนผลลัพธ์กับอาจารย์ในหลักสูตรและครูพี่เลี้ยง

3. บทบาทของนักศึกษาครู คือ รับฟังการชี้แจงและเข้าร่วมกิจกรรม แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อำนวยการโรงเรียนและครูพี่เลี้ยง สะท้อนผลลัพธ์ตามสถานการณ์จริงกับอาจารย์ในหลักสูตร ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูพี่เลี้ยง

4. บทบาทของครูพี่เลี้ยง คือ วางแผนจัดกิจกรรมร่วมกับอาจารย์ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตและนักศึกษาครู มอบหมายงานให้กับนักศึกษาครู แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อำนวยการโรงเรียนและนักศึกษาครู สะท้อนผลลัพธ์กับอาจารย์ในหลักสูตรและผู้อำนวยการโรงเรียน

ด้วยกระบวนการนี้ เมื่อนักศึกษาครูผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาหน้าที่ครู ก่อนการฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนแล้ว ทักษะคตินักศึกษาต่อการเป็นนักศึกษาวิชาชีพครูและต่อวิชาชีพครูจะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี นักศึกษาจะเปิดใจและเริ่มพัฒนาตนเองให้มีจิตวิญญาณของความเป็นครูต่อไป เมื่อทัศนคตินักศึกษาต่อการเป็นนักศึกษาครูและต่อวิชาชีพครูเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี นักศึกษาจะเห็นคุณค่าในตนเอง เปิดใจ และเริ่มพัฒนาตนเองให้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู เมื่อครูทำงานด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู แน่ใจว่าศิษย์ซึ่งเป็นผลผลิตของครูย่อมมีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ (ธรรมนันท์กาทา แจ่มสว่าง และคณะ, 2555)

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตโดยทั่วไป ได้มีการกำหนดรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยให้มีการฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน และการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ เพื่อให้บัณฑิตเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะตามที่คุรุสภากำหนด (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2558) ซึ่งหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำหนดให้นักศึกษาทุกสาขาวิชาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 5 ปี ต้องเรียนรายวิชาฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน 1-3 จำนวน 3 ภาคเรียน เริ่มที่ภาคเรียนที่ 2 ในชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 และ 2 ในชั้นปีที่ 4 สำหรับสาขาวิชาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 4 ปี ต้องเรียนรายวิชาฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน 1-2 จำนวน 2 ภาคเรียน เริ่มที่ภาคเรียนที่ 1 ในชั้นปีที่ 2 และภาคเรียนที่ 1 ในชั้นปีที่ 3 จากความเป็นมาและความสำคัญในการเห็นคุณค่าในตัวเอง ค้นหาความต้องการที่แท้จริงในการประกอบอาชีพครู และการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูที่กล่าวข้างต้น กิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้สัมผัสกับชีวิตการเป็นครู หรือประสบการณ์ในวิชาชีพครูในโรงเรียน ตั้งแต่ปีแรกของการเป็นนักศึกษาครู จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง นักศึกษาในหลักสูตรควรได้ศึกษาหน้าที่ครูก่อนการฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน

(Pre-Practicum) ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้การปฏิบัติงานในหน้าที่ครูจากสภาพจริงในโรงเรียน และพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของตนเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการที่แท้จริงของการเรียนและจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากร คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 145 คน เพื่อศึกษาความต้องการที่แท้จริงของการเรียนในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อประกอบอาชีพครูในอนาคต

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ปีการศึกษา 2562 จำนวน 60 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ เพื่อศึกษาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ

1.3 กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์ในหลักสูตร เพื่อศึกษาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม เรื่อง เสริมสร้างการค้นพบความต้องการในตัวเองและจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 2 ข้อ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ และตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างการค้นพบความต้องการในตัวเองและจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน

ด้านที่ 1 ความเป็นครู จำนวน 6 ข้อ

ด้านที่ 2 คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ จำนวน 4 ข้อ

ด้านที่ 3 การศึกษาหน้าที่ครูก่อนฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน จำนวน 2 ข้อ

คำถามทั้ง 3 ด้าน รวมจำนวน 12 ข้อ เป็นคำถามแบบให้เลือกระดับความคิดเห็นที่ตรงกับตนเองมากที่สุด โดยจะมีอยู่ 5 ระดับ (Likert scale) แทนด้วยตัวเลข ได้แก่ 5 = มีมากที่สุด 4 = มีมาก 3 = มีปานกลาง 2 = มีน้อย และ 1 = มีน้อยที่สุด ซึ่งมีเกณฑ์ในการเทียบกับค่าเฉลี่ย ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2 และแบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ระดับ 0.93 และมีค่าความตรงของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

ตารางที่ 1 เกณฑ์ในการเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

ระดับ	เกณฑ์	ช่วงค่าเฉลี่ย
5	มีมากที่สุด	4.21 - 5.00
4	มีมาก	3.41 - 4.20
3	มีปานกลาง	2.61 - 3.40
2	มีน้อย	1.81 - 2.60
1	มีน้อยที่สุด	1.00 - 1.81

2.2 แบบคำถามสัมภาษณ์ เรื่อง เสริมสร้างการค้นพบความต้องการในตัวเองและจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านความเป็นครู จำนวน 7 ข้อ ด้านที่ 2 ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ จำนวน 4 ข้อ และด้านที่ 3 ด้านการศึกษาหน้าที่ครูก่อนฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน จำนวน 2 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ประสานงานกับโรงเรียน 2 โรง คือ โรงเรียนบ้านห้วยหีบวิทยาคาร จังหวัดสกลนคร และโรงเรียนอนุบาลพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

3.2 ประชุมชี้แจงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน ประกอบด้วยนักศึกษาผู้บริหารโรงเรียน ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์ในหลักสูตร

3.3 ให้นักศึกษาเข้าปฏิบัติหน้าที่ ณ โรงเรียนเป้าหมายด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน ซึ่งนักศึกษาทุกคนต้องทำบันทึกการลงโรงเรียน (School visit journal) ทุกครั้งหลังจากที่ได้ลงปฏิบัติหน้าที่เรียบร้อยแล้ว เพื่อสะท้อนความต้องการในการประกอบอาชีพครู และจิตวิญญาณความเป็นครูของตัวเอง

3.4 ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามและทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการเสริมสร้างการค้นพบความต้องการในตัวเองและจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน หลังเข้าปฏิบัติหน้าที่ ณ โรงเรียนเป้าหมาย

3.5 จัดสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูพี่เลี้ยง อาจารย์ ในหลักสูตร เพื่อสะท้อนผลกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากการเขียนบันทึกการลงโรงเรียนของนักศึกษา การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

4.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการศึกษาความต้องการที่แท้จริงของการเรียนในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อประกอบอาชีพครู ศึกษาจากการผลการตัดสินใจศึกษาต่อในหลักสูตร หลังจากที่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาหน้าที่ครูก่อนการฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียนเสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งข้อมูลที่น่ามาประกอบเป็นการคงอยู่ของนักศึกษาในปีการศึกษา 2562 ทั้ง 4 ชั้นปี

ตารางที่ 2 การคงอยู่ของนักศึกษาในปีการศึกษา 2562 ทั้ง 4 ชั้นปี

ระดับชั้นปี	จำนวนก่อนเข้า ร่วมกิจกรรม (คน)	จำนวนหลังเข้าร่วม กิจกรรม (คน)	จำนวนก่อนเข้าร่วม – จำนวน หลังเข้าร่วม (คน)
ชั้นปีที่ 1	59	55	4
ชั้นปีที่ 2	37	36	1
ชั้นปีที่ 3	27	26	1
ชั้นปีที่ 4	22	22	0
รวม	145 (ร้อยละ 100)	139 (ร้อยละ 96)	6 (ร้อยละ 4)

หมายเหตุ: 1. นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีปัญหาสุขภาพ 1 คน และตัดสินใจศึกษาต่อในสาขาอื่น 3 คน
2. นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ตัดสินใจศึกษาต่อในสาขาอื่น 1 คน
3. นักศึกษาชั้นปีที่ 3 รับทุนการศึกษาจากมหาวิทยาลัยอื่นเพื่อศึกษาต่อสาขาอื่น 1 คน

จากตารางที่ 2 พบว่า หลังจากนักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาหน้าที่ครูฯ ณ โรงเรียนเป้าหมาย ร้อยละ 96 หรือ จำนวน 139 คน ตัดสินใจศึกษาต่อในหลักสูตร เพื่อประกอบอาชีพครู เนื่องจากได้เห็นถึงบรรยากาศ สภาพแวดล้อม การทำหน้าที่ครูในโรงเรียนผ่านการฝึกปฏิบัติจริง จนสามารถค้นพบความต้องการที่แท้จริงของตนเองสำหรับการเรียนในหลักสูตรต่อไป เพื่อการที่จะต้องประกอบอาชีพครูในอนาคต และยังตระหนักถึงภาระหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาครู ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และการปรับตัวให้เข้ากับการเรียนและกิจกรรมในหลักสูตรอีกด้วย

จากการศึกษาการเสริมสร้างการค้นพบความต้องการในตัวเองของนักศึกษาเพื่อศึกษาในหลักสูตรและประกอบอาชีพครูในอนาคต สอดคล้องกับทฤษฎีที่เกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ของ อับราฮัม มาสโลว์ (Maslow, 1970 อ้างอิงใน ไพศาล รุ่งชัย และคณะ, 2541) ที่เชื่อว่ามนุษย์เมื่อรู้ความต้องการของตนเองแล้ว จะพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มโอกาสในการได้งาน ยอมรับตนเอง และอยากแสดงความรู้ความสามารถที่มีแก่ผู้อื่น อีกทั้งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มว่า เมื่อนักศึกษาผ่านการเข้าร่วมกิจกรรม นักศึกษายังตระหนักถึงภาระหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาครู ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และการปรับตัวให้เข้ากับการเรียนและกิจกรรมในหลักสูตรอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับเหตุผลที่นักศึกษาผู้ซึ่งตัดสินใจไม่ศึกษาต่อในหลักสูตร เนื่องจากนักศึกษาค้นพบตนเองแล้วว่า ตนเองไม่ชอบการทำงานเป็นครูในโรงเรียน ลักษณะงานไม่ถูกจริตกับตนเอง ทำให้ไม่มีความสุขกับการเรียนในหลักสูตร และไม่อยากจะพัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพครูต่อไป

ผลการศึกษาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ศึกษาจากข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินตนเอง หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ว แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นครู ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ และด้านการศึกษาหน้าที่ครูก่อนฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	20	33
หญิง	40	67
รวม	60	100
2. ระดับชั้นปี		
ชั้นปีที่ 1	24	40
ชั้นปีที่ 2	17	28
ชั้นปีที่ 3	10	17
ชั้นปีที่ 4	9	15
รวม	60	100

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 67 เป็นเพศหญิง และอีกร้อยละ 33 เป็นเพศชาย กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 40 ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 28 ชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 17 และชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 15

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน รวมทั้ง 3 ด้าน

ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านความเป็นครู	4.58	0.63	มากที่สุด
ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ	4.55	0.63	มากที่สุด
ด้านการศึกษาหน้าที่ครูก่อนฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน	4.59	0.60	มากที่สุด
รวม	4.56	0.62	มากที่สุด

(n = 60)

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาพรวมของความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.56 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมรายด้าน ดังนี้ ด้านการศึกษาหน้าที่ครูก่อนฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.59 ด้านความเป็นครูอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.58 และด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.55

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน ด้านความเป็นครู

ด้านความเป็นครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ได้เรียนรู้งานในหน้าที่ครู	4.61	0.63	มากที่สุด
2. ได้เรียนรู้สภาพจริงของการเป็นครูในโรงเรียน	4.79	0.45	มากที่สุด
3. ส่งเสริมให้ตนเองมีจิตวิญญาณความเป็นครู	4.48	0.64	มากที่สุด
4. นำความรู้ด้านความเป็นครูมาใช้ในการเรียนในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร	4.46	0.70	มากที่สุด
5. นำความรู้ด้านความเป็นครูไปพัฒนาทักษะวิชาชีพในอนาคตของตนเอง	4.68	0.57	มากที่สุด
6. สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านความเป็นครูแก่บุคคลอื่นได้	4.42	0.68	มากที่สุด

(n = 60)

จากตารางที่ 5 พบว่า นักศึกษาได้เรียนรู้สภาพจริงของการเป็นครูในโรงเรียนในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.79 นักศึกษาได้นำความรู้ด้านความเป็นครูไปพัฒนาทักษะวิชาชีพในอนาคตของตนเองในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.68 นักศึกษาได้เรียนรู้งานในหน้าที่ครูในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.61 นักศึกษาได้ส่งเสริมให้ตนเองมีจิตวิญญาณความเป็นครูในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.48 นักศึกษานำความรู้ด้านความเป็นครูมาใช้ในการเรียนในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตรในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.46 และนักศึกษาสามารถถ่ายทอดความรู้ด้านความเป็นครูแก่บุคคลอื่นได้ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.42 สอดคล้องกับแนวคิด เรื่อง จิตวิญญาณความเป็นครู (ฉัตรชัย หวังมีจงมี และ งามอาจ นัยพัฒน์, 2560) หากครุมีจิตวิญญาณความเป็นครูในตนเอง จะก่อให้เกิดผลต่อตัวครูผู้นั้น เกิดใจรักในการสอนและมีทักษะในการส่งเสริมให้นักเรียนรักในการเรียนรู้ หากครูพัฒนานตนเองและปฏิบัติหน้าที่โดยมีจิตวิญญาณความเป็นครูจะส่งผลให้ครุมีแรงจูงใจให้แสดงภาวะผู้นำออกมาเพิ่มขึ้น มีความสุข และมีความภาคภูมิใจในอาชีพครู (วัลนิภา ฉลากบาง, 2559) นอกจากนี้การเข้าร่วมกิจกรรมยังทำให้นักศึกษานำความรู้ที่ได้มาใช้ในการเรียนในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตรอีกด้วย (Woragittanont et al., 2019)

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ

ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ได้เรียนรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพครู	4.52	0.66	มากที่สุด
2. ส่งเสริมให้ตนเองมีจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง	4.54	0.62	มากที่สุด
3. ส่งเสริมให้ตนเองมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นนักศึกษาครู	4.55	0.64	มากที่สุด
4. ส่งเสริมให้ตนเองมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู	4.58	0.59	มากที่สุด

(n = 60)

จากตารางที่ 6 พบว่า นักศึกษาได้ส่งเสริมให้ตนเองมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.58 นักศึกษาได้ส่งเสริมให้ตนเองมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นนักศึกษาครูในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.55 นักศึกษาได้ส่งเสริมให้ตนเองมีจิตอาสาอย่างต่อเนื่องในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.54 และนักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพครูในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.52 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปัญโญ และคณะ (2562) การปฏิบัติหน้าที่ของครูต้องมีความเสียสละ ความวิริยะ ความมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงาน มีความศรัทธาในวิชาชีพครู และมุ่งมั่นพัฒนาตนเอง อีกทั้งสอดคล้องกับข้อมูลที่ผู้บริหารโรงเรียน ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษา ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า กิจกรรมนี้ช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้งานในหน้าที่ครู ซึ่งไม่ใช่แค่งานด้านการจัดการเรียนการสอนเท่านั้น ยังมีงานของโรงเรียนในด้านอื่น ๆ ด้วย ทำให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพครูและการทำงานจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง อันเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาเห็นคุณค่าในตัวเอง ค้นพบความต้องการที่แท้จริงต่อการเรียนในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตอย่างมีประสิทธิภาพและอย่างมีความสุขต่อไป

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน ด้านการศึกษาหน้าที่ครูก่อนฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน

ด้านการศึกษาหน้าที่ครูก่อนฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ได้ศึกษาหน้าที่ครูก่อนฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน	4.56	0.61	มากที่สุด
2. ได้ความรู้หรือประโยชน์จากการจัดกิจกรรม	4.59	0.60	มากที่สุด

(n = 60)

จากตารางที่ 7 พบว่า นักศึกษาได้ความรู้หรือประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.59 และนักศึกษาได้ศึกษาหน้าที่ครูก่อนฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียนในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.56 สอดคล้องกับข้อมูลที่ผู้บริหารโรงเรียน ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ดี ทั้ง 3 กลุ่ม เห็นตรงกันว่า สนับสนุนให้มีกิจกรรมนี้ต่อไป เพราะกิจกรรมนี้ช่วยให้นักศึกษามีประสบการณ์การเรียนรู้งานในหน้าที่ครูตามสภาพจริง

สรุปผลการวิจัย

การที่จะประกอบอาชีพครูสอนภาษาอังกฤษด้วยการมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษรักในวิชาภาษาอังกฤษ และมีจิตวิญญาณความเป็นครูนั้น ครูผู้สอนจะต้องพุมฟักสิ่งเหล่านี้ตั้งแต่ที่ตนเองเป็นนักศึกษาครูในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต เพราะเมื่อผู้สอนได้พุมฟักตนเองเต็มที่แล้ว ก็จะทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ และอยากที่จะพัฒนาตนเองจนเกิดทักษะทางภาษา ฉะนั้น ครูหรือนักศึกษาครูผู้ที่จะไปเป็นครูในอนาคต จะต้องสำรวจตนเองเสียก่อน ว่าตนเองมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ มีความรักในรายวิชาภาษาอังกฤษ และมีจิตวิญญาณความเป็นครู หรือไม่ หรือ นักศึกษาครูที่กำลังเกิดความท้อแท้ในการเรียนในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ยังไม่มีจิตวิญญาณความเป็นครู หรือไม่รู้ความต้องการที่แท้จริงของตนเองว่าอยากประกอบอาชีพครูจริง ๆ หรือไม่ จะต้องประสบปัญหาในการเรียนในหลักสูตรอย่างแน่นอน วิธีที่จะช่วยแก้ไขปัญหานี้ คือ การให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมที่ทำให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์เรียนรู้งานในหน้าที่ครู และได้สัมผัสกับชีวิตการทำงานจริงของครูในโรงเรียน ตั้งแต่เริ่มปีแรกของการศึกษา ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการกับโรงเรียนจริงจนทำให้เกิดทักษะการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน และให้นักศึกษาได้ค้นพบความต้องการที่แท้จริงในการประกอบอาชีพครู และมีจิตวิญญาณความเป็นครูในระหว่างที่เรียนในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ตามวัตถุประสงค์การวิจัยในครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาความต้องการที่แท้จริงของการเรียนและจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาในหลักสูตรโดยส่วนใหญ่ จำนวนทั้งสิ้น 139 คน คิดเป็นร้อยละ 96 ค้นพบความต้องการที่แท้จริงของตนเอง ในการศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ และเพื่อประกอบอาชีพครูในอนาคต และยังคงกล่าวถึงประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาหน้าที่ครูก่อนฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน ด้วยกระบวนการ

เรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน ว่า ทำให้ได้สัมผัสกับสภาพแวดล้อมจริงของโรงเรียน สะท้อนให้เห็น การปฏิบัติงานในฐานะครูตั้งแต่ปีแรกของเป็นนักศึกษา และประสบการณ์ที่ได้จากการทำ กิจกรรม ยังนำมาปรับใช้กับการเรียนในหลักสูตรได้อีกด้วย และกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยอย่างยิ่ง ว่าการศึกษาหน้าที่ครูก่อนฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน ด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับ โรงเรียน ช่วยเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของตนเอง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูงที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต หรือ คณะครุศาสตร์ ควรนำผลการวิจัยไปออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน ที่ช่วยส่งเสริมการค้นพบความต้องการที่แท้จริงในการเรียน ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต เพื่อการประกอบอาชีพครูในอนาคต ซึ่งเป็นความต้องการที่แท้จริง ของนักศึกษาเอง เพราะสิ่งนี้จะทำให้นักศึกษาตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการ เป็นนักศึกษาครู

1.2 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต หรือ คณะครุศาสตร์ ควรนำผลการวิจัยไปออกแบบ กิจกรรมที่ช่วยให้นักศึกษาที่เรียนในหลักสูตร มีจิตวิญญาณความเป็นครูเพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่ ชั้นปีแรกของการศึกษา โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน ซึ่งนักศึกษาได้ลงปฏิบัติจริง ตั้งแต่ปีแรกของการเข้าศึกษา ทำให้มีความรัก ความศรัทธา และเจตคติที่ดีต่อการเป็นนักศึกษา ครูในชั้นปีที่สูงขึ้นและต่อวิชาชีพครูด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการจัดการชั้นเรียน ด้วยกระบวนการเรียนรู้ ร่วมกับโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

ฉัตรชัย หวังมีจมี และ งามอาจ นัยพัฒน์. (2560). สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21: ปรับการเรียน เปลี่ยนสมรรถนะ. วารสาร HR intelligence, 12(2), 47-63.

- ธรรมนันท์กาทา แจ้งสว่าง, ดุขฎี โยเหลา, ปกรณั สึงห์สุริยะ และ นิยะดา จิตต์จรัส. (2555). ประสพการณัของการเป็นครุผู้มึจิตวิญญาณความป็นครุ: การศึกษาเชิงปรากฏการณัวิทยา. **วารสารพดติกรรมศาสตร์** 18(1), 55-65.
- พระครุสังฆรักษ์จักรกฤษณั ภูริปณัโญ, พระครุโสภณพุทธิศาสตร์, พระครุโอภาสนนทกิตติ์, สมศักดิ์ บุญปุ และ พิรวฒน์ ชัยสุข. (2562). จิตวิญญาณความป็นครุมืออาชีพ. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์**, 6(1), 31-37.
- ไพศาล รืวธงชัย, สุวารีย์ วงศ์วฒนา, ภคพร วฒนดำรง และ จิรภัทร ใจอารี. (2541). **ความต้องการในการศึกษาต่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญในเขตจังหวัดพิษณุโลกและสุโขทัย** (รายงานวิจัย). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- วัลนิกา ฉลากบาง. (2559). จิตวิญญาณความป็นครุ: คุณลักษณะสำคัญของครุมืออาชีพ. **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม**, 6(2), 123-128.
- สำนักงานเลขาธิการครุสภา. (2558). **การดำเนินงานการรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานวิชาชีพสำนักงานเลขาธิการครุสภา.
- Woragittanont, I., Wannathong, N. & Phengsawat, W. (2019). Guidelines for Building a Teacher Spirit of English Pre-Service Teachers with the Pre-Practicum Activity and the Satisfaction of Pre-Service Teachers, English Teachers, and the School Director. In **Proceeding of the 10th International Science, Social Science, Engineering and Energy Conference (I-SEEC 2019)**, pp. 1-11. Sakon Nakhon: Rajamangala University of Technology Isan, Sakon Nakhon Campus.